

Čas preferovat článek 1 Severoatlantické smlouvy

Antonín Rašek

Některá časová období jsou v historii považována za zlomová. Ne vždy je to pravda. V případech bezpečnosti obvykle ano. Rozhodně to platí o první a druhé světové válce. O to víc začne-li se vážněji než v poválečné minulosti hovořit o třetí, kdy je možné se ji ještě preventivně vyhnout. Zvláště jsme-li nečekaně překvapeni použitím otravných chemických a následnému bombardování syrské letecké základny nebo s napětím čekám, co se bude dít kolem Severní Koreje.

V reakci i na jiné podobné situaci preferovalo NATO článek 5 Severoatlantické smlouvy z roku 1949, který zní:

"Smluvní strany se dohodly, že ozbrojený útok proti jedné nebo více z nich v Evropě nebo v Severní Americe bude považován za útok proti všem, a proto se dohodly, že dojde-li k takovému ozbrojenému útoku, každá z nich, uplatňujíc právo na individuální nebo kolektivní sebeobranu uznané článkem 51 Charty OSN, pomůže smluvní straně nebo stranám takto napadeným tím, že neprodleně podnikne sama a v součinnosti s ostatními stranami takovou akci, jakou bude považovat za nutnou, včetně použití ozbrojené síly, s cílem obnovit a zachovat bezpečnost severoatlantického prostoru. Každý takový útok a veškerá opatření učiněná v jeho důsledku budou neprodleně oznámena Radě bezpečnosti. Tato opatření budou ukončena, jakmile Rada bezpečnosti přijme opatření nutná pro obnovení a zachování mezinárodního míru a bezpečnosti."

O tomto článku se léta vedly a dosud vedou i vyhraněné spory, jak dalece je jeho znění pro členské země závazné. Převážil názor, že text sice závazný není, ale bude s vysokou pravděpodobností jako dosud dodržen. Konkrétní znění prosadili Američané, protože jejich ústava neumožňuje zavazovat se k pomoci předem.

Díky dodržování článku 5 nepřerostly ozbrojené konflikty v globální. Ale bezpečnostní nejistota nadále trvá. Proto je nutné. Proto je naléhavé začít nesmlouvavě plnit článek 1, který je jako jediný z cílů dohody závazný:

"Smluvní strany se zavazují, jak je uvedeno v Chartě OSN, urovnávat veškeré mezinárodní spory, v nichž mohou být účastny, mírovými prostředky tak, aby nebyl ohrožen mezinárodní mír, bezpečnost a spravedlnost, a zdržet se ve svých mezinárodních vztazích hrozby silou nebo použití síly jakýmkoli způsobem neslučitelným s cíli OSN."

Zcela zjevně nastal čas tento článek ve srovnání s jiným přísně preferovat. Stále více politiků, analytiků, komentátorů a většina občanské veřejnosti má nejen pocit, ale začíná být přesvědčena, že růst bezpečnostních hrozeb není ani tak podmíněn objektivní faktory, jaké spíše vyvolává uměle k odvrácení pozornosti od jiných vážných problémů a pro subjektivní sobecké zájmy.

(Autor je sociolog)